

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

_____ **Анатолій ВАСИЛЬЄВ**

Введено в дію наказом ректора

№0469-І від 03 червня 2020 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

Версія 02

(Базова версія затверджена рішенням вченої ради,
протокол №09 від 15.06.2016 р.)

Суми 2020

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.2
СумДУ		Версія 02

Зміст

1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	3
2.	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ.....	3
3.	ЗМІСТ ТА СКЛАДОВІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	11
3.1	Мета та принципи організації освітнього процесу.....	11
3.2	Мовна політика.....	12
3.3	Зміст освіти.....	12
3.4	Освітні програми.....	13
3.5	Базові та робочі плани.....	15
3.6	Індивідуальні навчальні плани здобувачів вищої освіти.....	17
3.7	Робочі навчальні програми з дисциплін. Навчально-методичні комплекси дисциплін.....	18
4.	ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	19
5.	ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	20
5.1	Облікові одиниці навчальної роботи здобувача вищої освіти.....	20
5.2	Навчальне навантаження здобувача вищої освіти.....	22
5.3	Розклади занять, контрольних заходів та графіки консультацій.....	23
6.	ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	24
6.1	Навчальні заняття.....	24
6.2	Індивідуальні завдання.....	28
6.3	Самостійна робота.....	31
6.4	Практична підготовка.....	33
7.	ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	33
7.1	Політика та принципи оцінювання.....	33
7.2	Контрольні заходи з оцінювання результатів навчання.....	34
7.3	Вимоги до екзаменаційних матеріалів підсумкового контролю.....	36
7.4	Шкали оцінювання.....	37
7.5	Система оцінювання результатів навчання.....	38
7.6	Семестрова атестація.....	40
7.7	Процедури розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання.....	45
8.	ПРИЙОМ НА НАВЧАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ВІДРАХУВАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	45
9.	АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ.....	46
10.	ТРАНСФЕР КРЕДИТІВ.....	48
11.	ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ.....	49
12.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ.....	51
13.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	51
14.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ.....	52
15.	СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	53
16.	ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	54

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.3
СумДУ		Версія 02

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 «Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті» (далі – Положення) визначає систему організаційно-управлінських та методичних заходів, що реалізуються Сумським державним університетом із метою забезпечення здобуття якісної вищої та післядипломної освіти, задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

1.2 Положення регламентує діяльність структурних підрозділів університету (інститутів (у тому числі позабазових), факультетів, центрів, кафедр та інших навчальних підрозділів), їх керівників та інших посадових осіб з організації освітнього процесу.

1.3 Положення враховує Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти ¹⁾, діє в частині, що не суперечить чинному законодавству, загальнодержавній та внутрішньоуніверситетській нормативній базі управління якістю діяльності університету, є складовою останньої і розміщується у відповідному електронному Реєстрі ²⁾.

1.4 Положення не поширюється на коледжі та технікуми, що входять до складу університету або його інститутів.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ, ВИЗНАЧЕННЯ ТА АБРЕВІАТУРИ

Академічна заборгованість – заборгованість, що виникла у здобувача вищої освіти, якщо він не брав участі у заході підсумкового контролю або за його результатами одержав незадовільну оцінку.

Академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому ВНЗ (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна різниця – це розбіжність між навчальними планами, за яким здобувач вищої освіти навчався і за яким бажає навчатися у разі переведення, поновлення або зарахування на навчання для здобуття іншої спеціальності (спеціалізації) на певних рівнях вищої освіти.

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та (або) інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості,

¹⁾ Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels. 2015.

²⁾ «Реєстр основної нормативної бази системи управління якістю діяльності Сумського державного університету» (далі – Реєстр), <https://normative.sumdu.edu.ua/>.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.4
СумДУ		Версія 02

поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, установлених законом.

Атестаційний тиждень передбачається для проведення контрольних заходів (підсумкового модульного або семестрового контролю з навчальної дисципліни). На кожен день атестаційного тижня плануються контрольні заходи не більше ніж із двох навчальних дисциплін. Під час атестаційного тижня також можуть проводитись заняття з окремих дисциплін за розкладом навчальних занять, а контрольні заходи з них – у навчальні тижні або в атестаційний тиждень наступного модульно-атестаційного циклу.

Атестація – це процедура встановлення відповідності до вимог стандартів вищої освіти засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей. Під час атестації проводиться оцінювання рівня загально-професійних та спеціалізовано-професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним рівнем Національної рамки кваліфікацій, освітньо-професійними (освітньо-науковими) програмами підготовки фахівців.

ВНЗ-партнер (заклад-партнер, фірма-партнер) – вищий навчальний заклад (підприємство, організація, фірма, установа тощо), який приймає учасників освітнього процесу СумДУ або направляє своїх учасників освітнього процесу для реалізації програми академічної мобільності.

Внутрішня академічна мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується учасниками освітнього процесу університету в вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах в межах України.

Галузь знань – основна предметна сфера освіти і науки, що вміщує групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка.

Дистанційне навчання – індивідуалізований процес одержання знань, набуття умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу може здійснюватися через засоби комунікації, вбудовані до системи управління навчанням (LMS), електронну пошту, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (MS Teams, ZOOM, Google Meet, Skype та ін.), форуми, чати тощо. В якості єдиної LMS в університеті використовується платформа MiX (<https://mix.sumdu.edu.ua>).

Додатковий семестровий контроль (ДСК) – контрольний захід семестрової атестації. Оцінювання навчальної роботи здобувача вищої освіти за

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.5
СумДУ		Версія 02

семестр при проведенні ДСК здійснюється на підставі його результатів та результатів модульної атестації.

Екзаменаційна сесія – період навчального часу здобувача вищої освіти, призначений для проведення екзаменів та заходів додаткового семестрового контролю.

Екзаменаційні матеріали – сукупність теоретичних та практичних завдань, нормативних документів, що формують і визначають рівень одержаних здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей.

Залік (диференційований залік) – це вид підсумкового контролю, за якого засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю впродовж семестру. Залік (диференційований залік) зазвичай не передбачає обов'язкової присутності на ньому здобувачів вищої освіти.

Здобувач вищої освіти – особа, яка навчається в університеті на певному рівні вищої освіти для здобуття відповідного ступеня та кваліфікації.

Зміст освіти – науково обґрунтована в педагогічно сформована система навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття певної кваліфікації на різних рівнях вищої освіти.

Інформальне навчання – неорганізоване, не завжди усвідомлене та цілеспрямоване навчання, що триває протягом усього життя людини. Фактично це здобуття необхідних знань, умінь, навичок у формі життєвого досвіду.

Інформаційний пакет ЄКТС – стандартизований опис організації освітнього процесу, що містить загальну інформацію про нього, інформацію про навчальні програми (спеціальності, спеціалізації) університету та каталог курсів (дисциплін) за цими програмами.

Каталог курсів – деталізований опис курсів (дисциплін) освітньої програми, що містить окремо для кожного курсу (дисципліни) код (шифр) курсу, назву, кількість кредитів, опис змісту тощо.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання та визнання, одержаний у разі встановлення екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти; кваліфікація засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.6
СумДУ		Версія 02

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Кредитна мобільність – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття кредитів ЄКТС та (або) відповідних компетентностей, результатів навчання (без здобуття кредитів ЄКТС), що будуть визнані у вищому навчальному закладі постійного місця навчання вітчизняного чи іноземного учасника освітнього процесу. При цьому загальний період навчання для таких учасників за програмами кредитної мобільності залишається незмінним.

Міжнародна академічна мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується учасниками освітнього процесу університету в вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу в університеті.

Міжсесійний період (для здобувачів вищої освіти заочної (дистанційної) форми навчання) – частина навчального року, впродовж якої здобувач вищої освіти вивчає навчальний матеріал та виконує індивідуальні завдання як самостійно, так і під керівництвом викладача під час консультацій згідно із затвердженим графіком навчального процесу.

Модуль – визначений компонент навчального плану (освітньої програми) в системі, що передбачає певні види навчальної роботи здобувача вищої освіти, та має однакову або кратну кількість кредитів.

Модульна атестація – оцінювання знань, умінь, навичок та інших компетентностей, одержаних у процесі навчальної роботи з модуля здобувачем вищої освіти, що здійснюється шляхом нарахування йому рейтингових балів за багатобальною (диференційованою) шкалою оцінювання на підставі поточного модульного контролю і проведення підсумкового модульного контролю як контрольного заходу.

Модульно-атестаційний цикл (МАЦ) – частина семестру, призначена для вивчення модуля, визначеної групи модулів навчальної дисципліни і здійснення з них модульного (або підсумкового семестрового) контролю.

Модульно-рейтингова система (МРС) – система контролю і оцінювання знань, умінь, навичок та інших компетентностей, одержаних у процесі навчальної роботи, що базується на модульній побудові навчального процесу, систематичному поточному контролі та накопиченні рейтингових балів за різнопланову навчально-пізнавальну діяльність.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.7
СумДУ		Версія 02

Навчальна дисципліна – освітній компонент, що містить педагогічно адаптовану систему понять про явища, закономірності, закони, методи тощо (система модулів, об'єднаних за змістом освіти) будь-якої галузі діяльності (або сукупності галузей діяльності) з визначенням необхідного рівня сформованості результатів навчання (компетентностей) здобувачів вищої освіти.

Навчальний план (спеціальності, спеціалізації) – нормативний документ університету, що складається на підставі освітньої програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних (обов'язкових) і вибіркових освітніх компонентів (навчальних дисциплін, модулів тощо), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми й засоби проведення поточного та підсумкового контролю.

Настановча сесія – частина навчального року за заочною (дистанційною) формою навчання, упродовж якої здійснюються такі форми освітнього процесу, передбачені навчальним планом, як лекції, практичні (семінарські) заняття, лабораторні та індивідуальні заняття, консультації.

Неформальне навчання – процес здобуття освіти, що не регламентований місцем, терміном і формою навчання та не передбачає отримання документів про освіту державного зразка. До неформального навчання належать індивідуальні заняття (тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), що передбачають практичні короткострокові цілі.

Освітній компонент – самодостатня і формально структурована одиниця навчального плану (модуль, дисципліна, курсова робота (проект), виробнича практика тощо), яка має чіткий та зрозумілий перелік результатів навчання, відповідні критерії оцінювання та визначену кількість кредитів ЄКТС.

Освітній процес – інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в університеті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Освітня (освітньо-професійна (ОПП) чи освітньо-наукова (ОНП)) програма – система освітніх компонентів на відповідних рівнях вищої освіти в межах спеціальності (спеціалізації), що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.8
СумДУ		Версія 02

виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти.

Особа з особливими освітніми потребами – особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти.

Оцінювання – процедура визначення досягнення здобувачем вищої освіти програмних результатів навчання. Оцінювання має на меті дати можливість:

- особі, яка навчається, відстежувати прогрес у навчанні та виявляти напрями свого подальшого навчання (реалізується проведенням комплексу контрольних заходів у процесі вивчення здобувачем вищої освіти освітнього компонента (поточний контроль));
- викладачеві (викладачам) оцінити ступінь досягнення здобувачем вищої освіти програмних результатів навчання в межах освітнього компонента чи освітньої програми в цілому (реалізується проведенням підсумкового контролю по завершенню вивчення освітнього компонента або освітньої програми в цілому (підсумкове оцінювання)).

Паралельне навчання – одночасне навчання за двома спеціальностями (освітніми програми).

Підвищення кваліфікації – навчання спрямоване на вдосконалення рівня освіти особи до виконання професійних завдань та обов'язків або на набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом одержання нових знань і вмінь та інших компетентностей у сфері його професійної діяльності.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) – підсумковий контрольний захід із навчальної дисципліни (модуля або модулів, що його складають), який проводиться переважно в атестаційний тиждень модульно-атестаційного циклу у письмовій формі або методом тестування у складі однієї або декількох академічних груп.

Підсумковий семестровий контроль (ПСК) – контрольний захід, який проводиться для здобувачів вищої освіти, які виконуючи поточну навчальну роботу набрали кількість рейтингових балів, що не відповідає позитивній оцінці.

Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь і навичок або одержання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та набутого практичного досвіду.

Поточний контроль – контроль виконання здобувачем вищої освіти окремих видів навчальної роботи та оцінювання шляхом нарахування рейтингових балів за різнопланову поточну роботу під час проведення лабораторних, практичних

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.9
СумДУ		Версія 02

та семінарських занять, вивчення теоретичного матеріалу та виконання індивідуальних завдань.

Призначення кредитів – процес визначення кількості кредитів програмам (кваліфікаціям) або освітнім компонентам. Кредити ЄКТС призначаються на основі типового навантаження, необхідного для досягнення програмних результатів навчання.

Програмні (заплановані) результати навчання – перелік тверджень того, що особа, яка навчається, повинна знати, уміти та буде здатна продемонструвати після закінчення навчання за освітньою програмою. Програмні результати навчання формуються в термінах компетентностей, узгоджуються зі стандартами вищої освіти та навчання формулюються через результати навчання з освітніх компонентів.

Професійна (професійно-технічна) освіта – освітня система, спрямована на формування і розвиток професійних та загальних компетентностей осіб, необхідних для трудової діяльності за певною професією (групою професій), спеціальністю чи галуззю професійної діяльності, забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності на ринку праці, що завершується здобуттям певного кваліфікаційного рівня.

Професійне навчання – процес цілеспрямованого набуття особами професійних компетентностей відповідного рівня професійної освіти.

Профіль програми – опис освітньої програми, в якому вказується галузь знань, рівень програми, програмні результати навчання, особливості освітнього середовища, а також основні форми і методи навчання, викладання та оцінювання. Профіль освітньої програми є складовою інформаційного пакету (каталогу курсів). Інформація про профіль програми міститься у додатку до документу про вищу освіту.

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та (або) виміряти.

Результати навчання з освітнього компонента (модуля, дисципліни, курсової роботи (проекту), виробничої практики тощо) – твердження того, що особа, яка навчається, як очікується, буде в змозі зробити після успішного завершення навчання за освітнім компонентом для того, щоб продемонструвати свої знання, розуміння, навички та (або) компетентності.

Семестрова атестація – оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр на підставі результатів модульної атестації. У визначених цим Положенням випадках разом з модульною атестацією може також проводитись

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.10
СумДУ		Версія 02

додатковий семестровий контроль або підсумковий семестровий контроль. При цьому термін «семестрова атестація» еквівалентний термінам «семестровий екзамен» та «диференційований залік».

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю результатів навчання здобувача вищої освіти з окремого освітнього компоненту (як правило, з навчальної дисципліни) за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Спеціалізація – складова спеціальності, що визначається університетом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти.

Спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка.

Стажування – набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань.

Стандарт вищої освіти – сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності університету за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю відповідно до Національної рамки кваліфікацій розробляє МОН України та затверджує їх за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Стандарт освітньої діяльності – сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу університету.

Структурно-логічна схема підготовки – наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньої програми підготовки фахівця.

Ступенева мобільність – навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом (документами) про вищу освіту або про здобуття ступеня вищої освіти від двох чи більше вищих навчальних закладів;

Трансфер кредитів – визнання університетом обсягів та результатів навчання здобувача вищої освіти (перезарахування кредитів) в іншому навчальному закладі або кредитів, установлених під час навчання за іншими освітніми програмами, чи обсягів і результатів неформального та інформального навчання.

Узгодженість результатів навчання в межах освітньої програми – відповідність та узгодженість таких взаємозв'язків в освітній програмі:

- програмних результатів навчання з Національною рамкою кваліфікацій;
- програмних результатів навчання зі стандартами вищої освіти;

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.11
СумДУ		Версія 02

- результатів навчання освітніх компонентів з програмними результатами навчання;
- методів викладання з відповідними результатами навчання;
- методів оцінювання з програмними результатами навчання та результатами навчання освітніх компонентів.

Факультативна дисципліна – навчальна дисципліна, що не входить до навчального плану спеціальності (спеціалізації), за якою навчається здобувач вищої освіти, є необов'язковою для вивчення, але може вивчатися здобувачами вищої освіти для розширення світогляду, ознайомлення з новими сферами знань, здійснення ними наукових досліджень та реалізації творчого потенціалу.

Якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

Якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу в університеті, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

OpenCourseWare СумДУ (OCW СумДУ) – відкритий електронний ресурс організаційних, навчально-методичних матеріалів дисциплін, що входять до складу освітніх програм підготовки та підвищення кваліфікації фахівців різних освітніх рівнів, а також додаткових освітніх програм.

Інші скорочення та аббревіатури:

ЄДЕБО – Єдина державна електронна база з питань освіти;

НАЗЯВО – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

3. ЗМІСТ ТА СКЛАДОВІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

3.1 Мета та принципи організації освітнього процесу

3.1.1 Метою освітнього процесу в університеті є забезпечення розвитку і саморозвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, умов для розвитку її талантів, розумових та фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, трудового й культурного потенціалу нації.

3.1.2 Освітній процес в університеті базується на принципах, визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», базовим документом університету «Концептуальні засади діяльності Сумського державного університету, стратегія розвитку на 2010–2020 роки, заходи реалізації та прогностичні

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.12
СумДУ		Версія 02

показники»²⁾ та спрямований на реалізацію парадигми студентоцентрованого навчання.

3.2 Мовна політика

3.2.1 Мовою викладання в університеті є державна мова.

3.2.2 З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності університет може здійснювати викладання однієї чи кількох дисциплін англійською та (або) іншими іноземними мовами, забезпечивши при цьому знання здобувачами вищої освіти відповідної дисципліни державною мовою.

3.2.3 Концепція викладання іноземних мов в університеті орієнтована на вимоги «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» та регламентується цільовою комплексною програмою університету «Мовна політика та її реалізація, у тому числі через підвищення рівня володіння іноземними мовами студентами та співробітниками, – один із чинників успішності університету в міжнародному науково-освітньому просторі» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі²⁾.

3.2.4 Університет утворює окремі групи або індивідуальні програми для здобувачів вищої освіти, які бажають вивчати навчальні дисципліни іноземною мовою. При цьому для іноземних громадян та осіб без громадянства університет забезпечує вивчення державної мови як окремої навчальної дисципліни.

3.2.5 Перелік іноземних мов, якими здійснюється викладання навчальних дисциплін, визначається наказами по університету.

3.3 Зміст освіти

3.3.1 Зміст освіти в університеті визначається стандартами вищої освіти, освітніми, (освітньо-професійними, освітньо-науковими програмами) підготовки, навчальними планами, структурно-логічними схемами підготовки, програмами навчальних дисциплін і практик, іншими нормативними актами університету, нормативними актами органів державного управління освітою і відображається у підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах, а також реалізується під час проведення навчальних занять та інших видів навчальної, наукової та виховної діяльності.

3.3.2 Зміст освіти містить обов'язкову (нормативну) складову, визначену та узгоджену відповідним стандартом вищої освіти в термінах результатів навчання, та вибірковою складовою, що визначається університетом із залученням роботодавців та інших стейкхолдерів.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.13
СумДУ		Версія 02

3.4 Освітні програми

3.4.1 Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої програми (освітньо-професійної чи освітньо-наукової), що є підставою для присудження відповідного ступеня:

- молодшого бакалавра;
- бакалавра;
- магістра;
- доктора філософії ³⁾.

3.4.2 Підготовка фахівців за початковим, бакалаврським, магістерським та освітньо-науковим рівнями вищої освіти в університеті здійснюється згідно переліку спеціальностей, установленим загальнодержавною нормативною базою ^{4), 5), 6)} відповідно до ліцензій виданих Міністерством освіти і науки України.

3.4.3 Перехід здобувачів вищої освіти на програму навчання кожного наступного ступеня здійснюється на конкурсній основі за результатами навчальних досягнень і наукових (творчих) здобутків.

3.4.4 Підготовка фахівців за бакалаврським, магістерським та освітньо-науковим рівнями вищої освіти в університеті здійснюється за відповідними освітніми (освітньо-професійними чи освітньо-науковими) програмами.

3.4.5 Освітньо-професійна програма – це система освітніх компонентів спеціальності (спеціалізації) на бакалаврському чи магістерському рівні вищої освіти. Обсяг ОПП підготовки бакалаврів становить 240 кредитів ЄКТС, магістрів – 90 або 120 кредитів. Обсяг ОПП для здобуття ступеня магістра та ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра за спеціальностями (спеціалізаціями) визначається вченою радою університету.

3.4.6 Освітньо-наукова програма – система освітніх компонентів спеціальності (спеціалізації) на освітньо-науковому чи магістерському рівні вищої освіти.

³⁾ Дія Положення розповсюджується тільки на освітню компоненту підготовки докторів філософії.

⁴⁾ Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».

⁵⁾ Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра».

⁶⁾ Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра».

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.14
СумДУ		Версія 02

3.4.7 Обсяг ОНП підготовки магістрів становить 120 кредитів ЄКТС. ОНП магістра обов'язково містить дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 % від загальної кількості кредитів ЄКТС.

3.4.8 Обсяг освітніх (освітньо-професійних чи освітньо-наукових) програм магістра медичного спрямування становить 300–360 кредитів ЄКТС.

3.4.9 Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії містить наукову (дослідницьку) та освітню складові. Обсяг освітньої складової ОНП підготовки доктора філософії становить 60 кредитів ЄКТС.

3.4.10 Освітніми програмами передбачається вибір навчальних дисциплін (вибіркова складова) здобувачами вищої освіти обсягом, що становить не менше як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти.

3.4.11 Освітні програми за спеціальностями (спеціалізаціями) розроблюють відповідні робочі проектні групи інститутів (факультетів) на основі стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти за відповідними галузями знань із формулюванням очікуваних результатів навчання (компетентностей), урахуванням світових тенденцій розвитку вищої освіти, вимог національного та міжнародного ринків праці.

3.4.12 Формування освітніх програм в університеті базується на ЄКТС. Призначення кредитів ЄКТС освітнім компонентам здійснюється після розроблення профілю освітньої програми, що визначає програмні результати навчання.

3.4.13 Складовою освітньої програми є структурно-логічна схема підготовки, що формується в процесі розроблення освітньої програми у формі визначення міждисциплінарних зв'язків за спеціальністю (спеціалізацією) і діє впродовж усього терміну реалізації відповідної освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти.

3.4.14 Освітні програми оприлюднюються інститутами (факультетами) на веб-сайті університету (інституту (факультету)), зокрема у вигляді інформаційного пакета, з можливістю доступу зацікавленим сторонам – споживачам ринку освітніх послуг (вступникам, здобувачам вищої освіти, роботодавцям) і незалежним установам оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Процедури оприлюднення освітніх програм регламентуються внутрішньоуніверситетським «Положенням про веб-систему СумДУ», наказом ректора «Про організаційне забезпечення та структуру управління контентом веб-системи СумДУ» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.15
СумДУ		Версія 02

3.4.15 Інститути (факультети) та загальноуніверситетські структурні підрозділи здійснюють моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм із метою підтвердження їх актуальності з урахуванням світових тенденцій розвитку відповідної галузі знань та затребуваності на ринку праці, підвищення ефективності організації освітнього процесу й задоволення потреб здобувачів вищої освіти через систему внутрішнього моніторингу та зовнішнього оцінювання.

3.4.16 Система внутрішнього моніторингу та перегляду освітніх програм передбачає проведення відповідних циклічних процедур, пов'язаних з одержанням та аналізом інформації щодо змістовності та організації освітнього процесу через:

- експертне оцінювання представниками ринку праці актуальності змісту освітніх програм та підготовленості випускників до професійної діяльності;
- оцінювання здобувачами вищої освіти стану організації освітнього процесу через анкетування та інші ситуаційні заходи;
- моніторинг успішності та навчальних досягнень здобувачів вищої освіти;
- оцінювання робочими проектними групами з розроблення та моніторингу освітніх програм актуальності їх змісту та стану організації освітнього процесу;
- узагальнення та реагування на інформацію стосовно змісту освітньої програми, проблемних ситуацій та порушень щодо її реалізації.

3.4.17 Зовнішнє оцінювання освітніх програм університету здійснюється НАЗЯВО, вітчизняними та міжнародними незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

3.4.18 Склад, структура та формалізовані процедури розроблення, затвердження, організаційного супроводження, моніторингу та перегляду освітніх програм регламентуються внутрішньоуніверситетським «Положенням щодо порядку розроблення навчальних планів (програм) та їх організаційного супроводу», рішеннями вченої ради «Особливості організації освітнього процесу та формування навчальних планів», «Структура та зміст навчальних планів здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня», наказом ректора «Про створення Робочих проектних груп з розроблення та супроводження освітніх програм» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

3.5 Базові та робочі плани

3.5.1 Навчальні плани складаються відповідними робочими проектними групами інститутів (факультетів), центрами та іншими структурними підрозділами, які організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.16
СумДУ		Версія 02

вищої освіти, на основі освітніх програм для певної спеціальності (спеціалізації) певного освітнього рівня в формах:

- навчального плану (базового);
- робочого навчального плану.

Загальну координацію діяльності із складання навчальних планів здійснює навчально-методичний відділ університету.

3.5.2 Навчальний план (базовий) укладається на повний цикл навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти під час підготовки до ліцензування (чи акредитації) спеціальності (спеціалізації), а також у випадках, передбачених заходами п.3.4.16 цього Положення. Складовими навчального плану є графік навчального процесу, що визначає календарні терміни теоретичної та практичної підготовки, семестрового контролю (екзаменаційних сесій), практики, підготовки кваліфікаційних робіт (проектів), канікул і атестації здобувачів вищої освіти, та опис навчального плану.

Навчальний план затверджується вченою радою університету за поданням директорів відповідних інститутів (деканів факультетів), керівників центрів та інших структурних підрозділів, які організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів вищої освіти, і є чинним на період терміну дії відповідної освітньої програми та стандарту вищої освіти. Контрольні примірники навчальних планів зберігаються у відповідних деканатах факультетів та центрах.

3.5.3 Базові навчальні плани за спеціальностями (спеціалізаціями) за різними формами навчання, як правило, повинні бути ідентичними в частині структурно-логічної схеми підготовки, переліку дисциплін, обсягів навчального навантаження, контрольних заходів та індивідуальних завдань з урахуванням специфіки форми навчання в частині обсягів аудиторних занять та індивідуальних завдань (курскових проектів (робіт), контрольних робіт, обов'язкових домашніх завдань).

3.5.4 Робочий навчальний план укладається на основі базового навчального плану на поточний навчальний рік окремо для кожного навчального курсу з урахуванням особливостей, обумовлених календарем року навчання, та передбачає оперативне внесення до нього системних змін, обумовлених виконанням наказів та розпоряджень МОН України. Робочий навчальний план затверджується ректором.

3.5.5 З метою розвитку гнучких міждисциплінарних навчальних траєкторій та сприяння академічній мобільності здобувачів вищої освіти під час планування освітніх компонентів застосовується модульний принцип організації навчальних планів, де кожен освітній компонент (навчальна дисципліна, модуль тощо), як правило, має бути кратним 5 кредитам ЄКТС.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.17
СумДУ		Версія 02

3.6 Індивідуальні навчальні плани здобувачів вищої освіти

3.6.1 Індивідуальний навчальний план регламентує організацію навчання конкретного здобувача вищої освіти.

3.6.2 Індивідуальний навчальний план складається на основі робочого навчального плану і містить усі навчальні дисципліни робочого навчального плану, зокрема вибіркові, які обрані здобувачем вищої освіти.

3.6.3 Визначення вибірових дисциплін індивідуального навчального плану повинне відповідати принципам альтернативності та академічної відповідальності.

3.6.4 Здобувачі певного рівня вищої освіти мають право обирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням із директором відповідного інституту (деканом факультету).

3.6.5 Дисципліни вільного вибору можуть обиратися здобувачами вищої освіти як окремо, так і блоками, що формуються за ознакою можливості присвоєння відповідної кваліфікації або спорідненості одержаних компетентностей.

Принципи формування дисциплін вільного вибору в навчальних планах, особливості викладання та реєстрації здобувачів вищої освіти для їх вивчення регламентовані рішенням Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти «Принципи формування та особливості викладання вибірових дисциплін», наказами ректора «Про організацію викладання дисциплін вільного вибору», «Про автоматизовану підтримку процесу реєстрації для вивчення вибірових дисциплін» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

3.6.6 Здобувачеві вищої освіти також може надаватися можливість навчання за індивідуальним планом із поглибленою науковою складовою. Вимоги до кандидатів, порядок переведення та умови навчання за ним визначаються «Положенням про індивідуальну підготовку студентів за навчальним планом із поглибленою науковою складовою» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

3.6.7 Індивідуальні навчальні плани складаються на кожний навчальний рік і затверджуються до початку навчального року директорами інститутів (деканами факультетів) або керівниками структурних підрозділів (центрів), що організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів вищої освіти.

3.6.8 Форма індивідуального навчального плану затверджується наказом ректора.

3.6.9 Усі навчальні дисципліни, що входять до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти, є обов'язковими для вивчення.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.18
СумДУ		Версія 02

3.7 Робочі навчальні програми з дисциплін. Навчально-методичні комплекси дисциплін

3.7.1 Робоча навчальна програма з дисципліни, що складається для кожної навчальної дисципліни, що входить до навчального плану, повинна визначати зміст навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення, обсяг, регламент оцінювання знань, вмінь та інших компетентностей в межах навчальної дисципліни, включаючи форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

3.7.2 Розроблення робочої програми здійснюється до початку навчального року (семестру) провідними викладачами (професорами, доцентами) кафедри, якій доручено викладання дисципліни, на підставі стандарту вищої освіти та навчального плану зі спеціальності (спеціалізації).

3.7.3 Якщо навчальна дисципліна за змістом, обсягом викладання та компетентностями, які одержує здобувач вищої освіти, є єдиною для різних спеціальностей (спеціалізацій) та форм навчання або неістотно відрізняється за окремими складовими, то може розроблятися єдина робоча програма із зазначенням у її змісті наявних відповідних відмінностей.

3.7.4 Погодження та затвердження робочих навчальних програм здійснюються за порядком, установленим наказом ректора «Про затвердження загальних вимог щодо укладання робочих програм та регламентів модульно-рейтингового контролю з навчальних дисциплін» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі²⁾. Контрольні примірники робочих програм зберігаються на кафедрах.

3.7.5 Робочі навчальні програми є складовою навчально-методичного комплексу дисципліни, до якого також входять:

- підручники, посібники, опорні конспекти лекцій, методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- методичні вказівки для проведення практичних, семінарських та лабораторних занять;
- методичні вказівки для організації самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань;
- вітчизняні та зарубіжні фахові періодичні видання відповідного або спорідненого профілю, зокрема в електронному доступі;
- завдання для індивідуальної роботи здобувача вищої освіти (контрольних робіт, курсових робіт (проектів) тощо), тести поточного контролю, кваліфікаційні завдання;
- екзаменаційні матеріали.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.19
СумДУ		Версія 02

3.7.6 Для дистанційної форми навчання визначені складові навчально-методичного комплексу дисципліни повинні бути організовані у формі дистанційних курсів, вимоги до яких визначаються «Положенням про розроблення та атестацію дистанційних курсів у СумДУ», наказом ректора «Вимоги до навчально-методичних матеріалів дистанційної форми навчання та критерії їх оцінювання» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

3.7.7 Кафедри університету повинні мати електронний ресурс, що містить електронні навчально-методичні матеріали дисциплін навчального плану, зокрема в системах ОСW СумДУ, та передбачає можливість доступу до нього здобувачів вищої освіти. Принципи створення середовища e-learning, реєстрації електронних навчально-методичних видань та наповнення електронного ресурсу ОСW СумДУ визначаються рішенням вченої ради університету «Концепція розбудови єдиного освітнього середовища e-learning в СумДУ», «Положенням про навчально-методичні електронні видання», «Положенням про відкритий освітній ресурс ОСW СумДУ» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

4. ФОРМИ НАВЧАННЯ

4.1 Освітній процес в університеті здійснюється за очною (денною, вечірньою) та заочною (дистанційною) формами.

4.2 Денна форма навчання є основною формою здобуття певного рівня вищої освіти з відривом від виробництва. Організація освітнього процесу в університеті за денною формою навчання здійснюється відповідно до стандартів вищої освіти та внутрішньоуніверситетської нормативної бази.

4.3 Заочна (дистанційна) та вечірня форми навчання є формами здобуття певного рівня вищої освіти без відриву від виробництва. Організація освітнього процесу за заочною (дистанційною), вечірньою формами навчання в університеті здійснюється згідно зі стандартами вищої освіти та внутрішньоуніверситетськими нормативними документами з урахуванням передбачених чинним законодавством пільг для осіб, які поєднують роботу з навчанням.

4.4 Форми навчання, визначенні п. п. 4.2 та 4.3 цього Положення, можуть поєднуватися шляхом організації:

- навчання здобувачів вищої освіти денної форми навчання за паралельним освітніми програмами за заочною (дистанційною) формою;
- дистанційного вивчення окремих освітніх компонентів здобувачами вищої освіти денної форми навчання.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.20
СумДУ		Версія 02

Принципи організації навчального процесу, що здійснюється шляхом поєднання форм навчання регламентуються наказами ректора «Про організацію паралельного навчання за заочною (дистанційною формою), «Про використання навчально-методичних матеріалів дистанційної форми навчання» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

5. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1 Облікові одиниці навчальної роботи здобувача вищої освіти

5.1.1 Навчальна робота здобувача вищої освіти в університеті визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для реалізації програми підготовки на певному освітньому рівні. Обліковими одиницями навчальної роботи здобувача вищої освіти є академічна година, навчальний день, навчальний тиждень, модульно-атестаційний цикл, навчальний семестр, навчальний курс та навчальний рік.

5.1.2 Навчальний рік складається із часу, відведеного на теоретичне навчання, практичну підготовку (практику), виконання кваліфікаційних робіт (проектів), атестацію (модульну, семестрову та підсумкову (на останньому році навчання)), та вихідних, святкових і канікулярних днів.

Навчальний рік триває 12 місяців (52 тижні), розпочинається, як правило, 1 вересня. Сумарна тривалість канікул упродовж навчального року, крім випускного, становить не менше 8 тижнів. Тривалість теоретичного навчання, практичної підготовки (практику), атестації (модульної, семестрової) становить 40 тижнів на 1 рік. Решта, 4 тижні на 1 рік відводиться на підсумкову атестацію (на останньому році навчання), а також може бути використана для перескладання та повторного вивчення дисциплін.

5.1.3 Навчальний курс – завершений період навчання здобувача вищої освіти впродовж одного навчального року. Тривалість перебування здобувача вищої освіти на навчальному курсі містить час навчальних семестрів. Обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти впродовж навчального курсу становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС. Початок і закінчення навчання здобувача вищої освіти на конкретному курсі оформляються відповідними (перевідними) наказами.

5.1.4 Навчальний семестр – складова частина навчального часу здобувача вищої освіти, що містить час, відведений на теоретичне навчання, практичну підготовку (практику), виконання кваліфікаційних робіт (проектів) та атестацію здобувачів вищої освіти (модульну, семестрову (екзаменаційну сесію) та підсумкову). Обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти протягом семестру, як правило, 30 кредитів ЄКТС.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.21
СумДУ		Версія 02

5.1.5 Складовою навчального семестру для денної форми навчання є модульно-атестаційний цикл. Кожний навчальний семестр розподіляється на 2 модульно-атестаційні цикли. Тривалість МАЦ переважно становить вісім тижнів теоретичного навчання, дев'ятий тиждень – атестаційний. В окремих випадках графіком навчального процесу може визначитися й інша його тривалість.

5.1.6 Складовими навчального семестру (курсу) для заочної (дистанційної) форми навчання є настановча й екзаменаційна сесія та міжсесійний період. Певні особливості структури навчального семестру (курсу) та організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання визначаються внутрішньоуніверситетським «Положенням про застосування дистанційної форми навчання» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

5.1.7 Сумарна тривалість сесій для здобувачів вищої освіти вечірньої та заочної (дистанційної) форм навчання визначається виходячи з обсягу додаткових оплачуваних відпусток для осіб, які поєднують роботу з навчанням в університеті. Тривалість таких відпусток регламентується загальнодержавною нормативною базою ^{7), 8)} і становить:

- 30 календарних днів на навчальний рік – на першому та другому курсах для здобувачів вищої освіти, які здобувають ступінь «бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти;
- 40 календарних днів на навчальний рік – на третьому та наступних курсах для здобувачів, які здобувають ступінь «бакалавр» на основі повної загальної середньої освіти, на перших і наступних курсах скороченого терміну навчання та на третьому та наступних курсах нормативного терміну навчання для здобувачів вищої освіти, які здобувають ступінь «бакалавр» на основі диплома «молодшого спеціаліста» («молодшого бакалавра»), а також на всіх навчальних курсах для здобувачів ступеня «магістр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»).

5.1.8 Навчальний тиждень – складова частина навчального часу з обсягом навчального навантаження здобувача вищої освіти денної форми навчання впродовж тижня, як правило, 1,5 кредити ЄКТС (45 академічних годин).

5.1.9 Навчальний день – складова навчального часу здобувача вищої освіти тривалістю не більше ніж 9 академічних годин.

⁷⁾ Закон України «Про відпустки»

⁸⁾ Постанова Кабінету Міністрів України № 634 від 28.06.97 р. «Про порядок, тривалість та умови надання щорічних відпусток працівникам, які навчаються у вищих навчальних закладах за вечірньою та заочною формами навчання».

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.22
СумДУ		Версія 02

5.1.10 Академічна година – мінімальна одиниця облікового часу. Тривалість академічної години в університеті становить, як правило, 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин (далі – «пара»). Тривалість «пари» без перерви між академічними годинами в університеті становить 80 хвилин.

5.1.11 Календарне планування навчального року здійснюється через річний графік навчального процесу. Зазначений графік складається навчальним відділом університету на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих та вихідних днів і затверджується першим проректором.

5.2 Навчальне навантаження здобувача вищої освіти

5.2.1 Максимальний тижневий бюджет часу здобувача вищої освіти для денної форми навчання становить не більш як 54 академічні години ⁹⁾.

5.2.2 Типове навчальне навантаження здобувачів вищої освіти впродовж навчального тижня складається з аудиторної (лекцій, лабораторних, практичних та семінарських занять) та самостійної роботи загальним обсягом 45 академічних годин для денної форми навчання, визначеним п. 5.1.8 цього Положення.

5.2.3 Для здобувачів вищої освіти заочної (дистанційної) та вечірньої форм навчання можуть встановлюватися інші нормативи тижневого бюджету часу та типового навчального навантаження, ніж передбачені п.п. 5.2.1, 5.2.2 цього Положення для денної форми, оскільки теоретичне навчання цієї категорії супроводжуються формуванням загальних та професійних компетентностей під час трудової діяльності.

5.2.4 До обсягів самостійної роботи входить час необхідний здобувачеві вищої освіти для: відпрацювання матеріалу аудиторних занять, закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок; виконання індивідуальних завдань із навчальних дисциплін (курсова робота (проект), розрахунково-графічні роботи, реферати тощо), кваліфікаційних робіт (проектів); підготовки до наступних занять та контрольних заходів. До обсягів самостійної роботи також відносять індивідуальні заняття та консультації, що проводяться за розкладом.

5.2.5 Нормативи максимального тижневого аудиторного навантаження визначаються рішенням вченої ради університету та становлять для денної форми навчання для навчальних планів підготовки фахівців ступенів:

- «бакалавр» не більше ніж 22 години для студентів першого курсу, інші курси
- не більше ніж 20 годин;

⁹⁾ Постанова Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1998 р. № 1247 «Про розроблення державних стандартів вищої освіти».

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.23
СумДУ		Версія 02

- «магістр» (крім спеціальностей медичного спрямування) за освітньо-науковими та освітньо-професійними програмами – 16 годин.

Тижневе аудиторне навантаження здобувачів вищої освіти за спеціальностями медичного спрямування визначається вченою радою університету з урахуванням рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України.

5.2.6 Допускається вільне відвідування здобувачами вищої освіти лекційних занять (крім відвідування лекційних занять здобувачами ступеня «бакалавр» на перших навчальних курсах та ступеня «магістр» спеціальностей із медичного спрямування). Відвідування інших видів навчальних занять, крім консультацій та індивідуальних занять, є обов'язковим.

5.2.7 Облік відвідування навчальних занять здобувачами вищої освіти здійснюється викладачем в «Журналі обліку роботи академічної групи». Форма журналу затверджується наказом ректора.

5.2.8 В окремих мотивованих випадках (у зв'язку із хворобою, навчанням за програмою академічної мобільності, суміщенням у встановленому в університеті порядку навчання з роботою за фахом, участю в спортивних змаганнях (тренувальних зборах) відповідного рівня тощо) здобувачам вищої освіти може бути встановлений індивідуальний графік навчання. Індивідуальний графік навчання передбачає можливість вільного відвідування занять (лекційних, практичних, семінарських) та самостійного опрацювання здобувачем вищої освіти матеріалу навчальних дисциплін. Вільне відвідування не поширюється на лабораторні заняття й практичну підготовку (практику). Порядок переведення та навчання за індивідуальним графіком регламентується внутрішньоуніверситетським «Положенням про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком» та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

5.2.9 Резерв часу між максимальним тижневим бюджетом часу (п. 5.2.1) здобувача вищої освіти та його навчальним навантаженням упродовж навчального тижня (5.2.2) використовується для організації занять з фізичного виховання, факультативних занять, студентської наукової роботи, підготовки та участі у студентських, олімпіадах, конкурсах тощо.

5.3 Розклади занять, контрольних заходів та графіки консультацій

5.3.1 Терміни та час проведення різних видів навчальної роботи визначаються розкладами навчальних занять, контрольних заходів та графіками консультацій викладачів.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.24
СумДУ		Версія 02

5.3.2 Розклади навчальних занять та контрольних заходів складаються деканатами інститутів (факультетів), центрами та іншими структурними підрозділами, що організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів вищої освіти, за кожною спеціальністю (спеціалізацією) та формою навчання відповідно до річного графіка навчального процесу. Порядок складання, погодження та затвердження розкладів навчальних занять та контрольних заходів визначається «Регламентом складання розкладу навчальних занять та контрольних заходів», що затверджується ректором, та іншими документами, розміщеними в Реєстрі ²⁾.

5.3.3 Графіки поточних консультацій викладачів складаються на відповідних кафедрах і затверджуються завідувачами кафедр.

5.3.4 Розклади навчальних занять оприлюднюються та доводяться до відома викладачів і здобувачів вищої освіти не пізніше ніж за три дні до початку семестру. Розклади контрольних заходів оприлюднюються не пізніше ніж за 1 місяць до початку семестрової атестації (екзаменаційної сесії).

5.3.5 Відволікати здобувачів вищої освіти від участі в навчальних заняттях та контрольних заходах, установлених розкладом, крім випадків, передбачених чинним законодавством, забороняється.

5.3.6 Загальну координацію роботи з укладання розкладів здійснює навчальний відділ університету.

6. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ

6.1 Навчальні заняття

Основними видами навчальних занять в університеті є:

- лекція;
- лабораторне, практичне, тренінг (практикум), семінарське, індивідуальне заняття;
- консультація.

6.1.1 *Лекція* – форма проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, що повинен охоплювати основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тривалість лекційного заняття, як правило, не перевищує двох академічних годин.

Лекції проводяться лекторами – професорами й доцентами (старшими викладачами) університету, а також провідними науковцями або спеціалістами та викладачами запрошеними для читання лекцій, зокрема закордонних ВНЗ-партнерів у межах програм академічної мобільності.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.25
СумДУ		Версія 02

Лектор має проводити лекції насамперед з використанням таких груп методів навчання – проблемного викладу, частково-пошукового, дослідницького, що передбачають розроблення проблемних лекцій, лекцій-дискусій, відеолекцій, аудіолекцій, лекцій з використанням елементів «мозкового штурму», лекцій-візуалізацій (передавання інформації перетвореної технічними засобами (мультимедійні засоби, планшети тощо) на візуальну форму), лекцій з запланованими помилками, лекцій-конференцій, інтерактивних лекцій тощо.

Лектор, якому доручено читати курс лекцій, зобов'язаний перед початком відповідного семестру подати на кафедру робочу програму дисципліни, контрольні завдання для проведення модульного й підсумкового семестрового контролю, а також інші матеріали навчально-методичного комплексу, визначені п. 3.7.5 цього Положення, зокрема електронні навчально-методичні матеріали (дистанційні курси, електронні інтерактивні підручники, тестові завдання, перелік посилань на джерела в мережі Інтернет (відкриті електронні ресурси СумДУ (OpenCourseWare СумДУ), Інституційний репозитарій (eSSUIR), відкриті освітні ресурси (масові онлайн курси, Wiki, «YouTube EDU»)) тощо.

Лектор, який уперше претендує на самостійне читання курсу лекцій, може бути зобов'язаний завідувачем кафедри до проведення пробних лекцій з їх відвідуванням членами Ради із забезпечення якості відповідного інституту (факультетів) та викладачів і наукових співробітників кафедри.

Лектор зобов'язаний дотримуватися навчальної програми щодо тематики лекційних занять, але не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до здобувачів вищої освіти.

6.1.2 Лабораторне заняття – форма навчального заняття, під час якого здобувач вищої освіти під керівництвом викладача та (або) за участю навчально-допоміжного персоналу особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди для практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі.

Заміна лабораторних занять іншими видами навчальних занять, як правило, не дозволяється.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов освітнього процесу (лабораторні макети, установки, програмно-реалізовані віртуальні моделі та тренажери для лабораторних робіт тощо). В окремих випадках лабораторні заняття можуть проводитися в умовах реального професійного середовища (наприклад, на

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.26
СумДУ		Версія 02

виробництві, у наукових лабораторіях тощо). Лабораторне заняття проводиться зі здобувачами вищої освіти, кількість яких, як правило, не перевищує половини академічної групи.

Лабораторне заняття передбачає проведення контролю підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної лабораторної роботи та інструктажу з охорони праці, виконання завдань теми заняття, оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи та його захист. Виконання завдання лабораторної роботи може здійснюватися здобувачами вищої освіти індивідуально або у складі бригади.

Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем. Підсумкові оцінки, одержані здобувачами вищої освіти за виконання лабораторних робіт, ураховуються під час виставлення семестрової підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

6.1.3 Практичне заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організовує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем вищої освіти відповідно до сформульованих завдань.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння здобувачами вищої освіти необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх здобувачами вищої освіти на занятті. Зазначені методичні засоби готуються лектором або викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням із лектором даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття передбачає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановлення загальної проблеми викладачем та її обговорення за участі здобувачів вищої освіти, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою. Практичне заняття проводиться зі здобувачами вищої освіти, кількість яких, як правило, не перевищує склад однієї академічної групи. Виконання завдання практичного заняття може здійснюватися здобувачами вищої освіти індивідуально або у складі бригади.

Оцінки, отримані здобувачами вищої освіти за окремі практичні заняття, враховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.27
СумДУ		Версія 02

6.1.4 *Семінарське заняття* – форма навчального заняття, за якої викладач організовує за допомогою різних методів обговорення попередньо визначених тем, до яких здобувачі вищої освіти готують тези виступів за результатами індивідуально виконаних завдань (рефератів, аналітичних оглядів, презентацій, есе тощо).

Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На семінарському занятті викладач (викладач і здобувачі вищої освіти) оцінює виступи здобувачів вищої освіти, їх презентації та реферати, активність у дискусії, критичне мислення, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Одержані здобувачами вищої освіти оцінки за семінарські заняття враховуються під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

6.1.5 *Індивідуальне навчальне заняття* – заняття, яке проводиться з окремими здобувачами вищої освіти з метою підвищення рівня їх підготовки.

Індивідуальні навчальні заняття проводяться за розкладом з урахуванням індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти і можуть охоплювати частину або повний обсяг навчального матеріалу з однієї або декількох навчальних дисциплін, а в окремих випадках – повний обсяг навчального матеріалу для відповідного освітнього рівня.

Форма проведення та зміст індивідуальних навчальних занять визначаються викладачем з урахуванням індивідуальних навчальних потреб здобувачів вищої освіти. Час відведений для проведення індивідуальних занять може також використовуватися для проведення контрольних заходів.

6.1.6 *Тренінг (практикум)* – інтерактивна форма навчального заняття, метою якої є набуття знань та практичних навичок здобувачів вищої освіти з метою формування і розвитку відповідних компетентностей.

Тренінги (практикуми) проводиться зі здобувачами вищої освіти, кількість яких, як правило, не перевищує склад однієї академічної групи.

6.1.7 *Консультація* – форма навчального заняття, у процесі якого здобувач вищої освіти одержує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи здобувачів вищої освіти за розкладом, залежно від того, консультиє викладач з

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.28
СумДУ		Версія 02

питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

6.1.8 Визначені п.п. 6.1.1 – 6.1.7 цього Положення, навчальні заняття можуть організовуватися у віртуальному середовищі (у формі онлайн-конференцій, вебінарів тощо) за допомогою Skype-технологій та аналогічним їм, комунікації учасників освітнього процесу між собою – за допомогою електронної пошти, чатів, форумів тощо.

6.1.9 Індивідуально виконані здобувачем вищої освіти завдання лабораторних, практичних та семінарських занять (реферати, аналітичні огляди, презентації, есе, звіти про виконання лабораторних робіт, завдання практичних занять тощо) можуть надаватися здобувачем вищої освіти викладачеві для перевірки та оцінювання в електронній формі, а їх захист здійснюватися за допомогою дистанційних технологій.

6.1.10 Обсяги часу з конкретних дисциплін, відведені для проведення навчальних занять, визначених п.п. 6.1.1–6.1.7 цього Положення, регламентуються навчальним планом, перелік тем, особливості організації вивчення, визначені п.п. 6.1.8, 6.1.9, – робочими навчальними програмами дисциплін.

6.1.11 Університет підтримує проведення навчальних занять, які забезпечують активну роботу учасників освітнього процесу, з використанням інноваційних педагогічних технологій для врахування індивідуальних запитів та інтересів академічних груп здобувачів вищої освіти, зокрема шляхом комбінування різних форм навчальних занять.

6.1.12 Кафедри університету мають право встановлювати інші види навчальних занять, що у встановленому порядку відображають у навчальному плані та робочій навчальній програмі дисципліни.

6.2 Індивідуальні завдання

6.2.1 Індивідуальне завдання – завершена теоретична або практична індивідуальна навчальна робота в межах програми окремої дисципліни або освітньої програми в цілому, що виконується здобувачем вищої освіти на основі знань, умінь і навичок, набутих у процесі навчання.

Індивідуальні завдання можуть виконуватись у формі обов'язкових домашніх завдань (розрахункових, графічних, розрахунково-графічних робіт тощо) та курсових і кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів).

Тематика індивідуальних завдань повинна забезпечуватися попередньо підготовленими методичними рекомендаціями (вказівками, інструкціями тощо)

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.29
СумДУ		Версія 02

щодо їх виконання, а матеріали завдань повинні мати набір варіантів, зокрема різної складності.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачами вищої освіти самостійно з консультуванням викладачем (під керівництвом викладача). Форми та терміни виконання завдань визначаються навчальними планами, зміст – робочими програмами навчальних дисциплін.

6.2.2 До обов'язкових домашніх завдань належать:

- графічні роботи, що містять графічний матеріал, виконаний відповідно до чинних нормативних вимог з обов'язковим застосуванням комп'ютерної графіки, якщо це визначено завданням;
- контрольні роботи, що передбачають виконання певної практичної роботи на основі самостійно засвоєного здобувачем вищої освіти теоретичного матеріалу. Контрольні роботи можуть передбачати певний ілюстративний матеріал;
- комплекси або програми фізичної реабілітації, що передбачають аналіз та узагальнення теоретичного і практичного матеріалу;
- есе – твір-міркування невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні враження, роздуми з конкретного питання, проблеми й свідомо не претендує на повноту й вичерпне трактування теми;
- навчальні історії хвороб, що базуються на клінічній курації хворих з оформленням даних обстеження та додаткових методів дослідження, з метою встановлення та обґрунтування діагнозу і призначення схеми лікування;
- мультимедійні презентації – звіт про виконане навчальне завдання-дослідження, яке містить різноманітні інформаційні об'єкти, такі як текст, графіку, відео, анімацію та звук;
- програмні засоби, розроблення яких передбачає створення різного виду програмних систем із відповідною супровідною документацією, зокрема звіту про виконання роботи;
- реферати (та інші завдання реферативного та аналітичного-оглядового характеру), в яких здобувач вищої освіти розкриває тему завдання з використанням навчальної та наукової літератури;
- розрахункові роботи, основну частину яких становлять розрахунки, що можуть супроводжуватись ілюстративним матеріалом;
- розрахунково-графічні роботи, основну частину яких становить графічний матеріал, що супроводжується розрахунками.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.30
СумДУ		Версія 02

6.2.3 За пропозиціями кафедр рішенням вченої ради інституту (факультету), крім зазначених у п. 6.2.2, можуть установлюватися інші форми обов'язкових домашніх завдань, які у встановленому порядку відображаються в навчальних планах та робочих навчальних програмах дисциплін.

6.2.4 Курсова робота (проект) – навчальна робота з елементами дослідження, що виконується з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань і вмінь, одержаних здобувачами вищої освіти за час навчання, та застосування отриманих компетентностей до вирішення конкретного фахового завдання. Курсова робота (проект), як правило, повинна охоплювати зміст дисципліни повністю, а тема – повністю відповідати завданням навчальної дисципліни.

Тематика та керівники курсових робіт (проектів) затверджуються на початку навчального року рішенням кафедри. Ця інформація доводиться до відома здобувачів вищої освіти, зокрема й через її розміщення на веб-сайті кафедри. Здобувачі вищої освіти мають право подавати на розгляд відповідної кафедри власні пропозиції щодо теми курсової роботи (проекту).

Допускається виконання комплексної тематики курсових робіт (проектів) кількома здобувачами вищої освіти.

Керівництво курсовими проектами (роботами) здійснюється, як правило, найбільш досвідченими та кваліфікованими науково-педагогічними працівниками кафедри (професорами, доцентами, старшими викладачами та викладачами, які мають значний стаж практичної роботи за фахом).

Захист курсового проекту (роботи) проводиться перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участі керівника курсового проекту (роботи).

6.2.5 Кваліфікаційні (дипломні) роботи (проекти) виконуються на завершальному етапі навчання здобувачів вищої освіти в університеті й передбачають систематизацію, закріплення, розширення теоретичних та практичних знань зі спеціальності та застосування їх у процесі вирішення конкретних наукових, технічних, економічних, виробничих та інших завдань. Тематика кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) повинна відповідати кваліфікаційним вимогам на підготовку фахівця, тісно пов'язуватися з практичними потребами виробництва, доводиться до відома здобувачів вищої освіти, зокрема через її розміщення на веб-сайті кафедри.

Керівниками кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) призначаються професори і доценти (старші викладачі) університету та висококваліфіковані фахівці виробництва. Затвердження тем та керівників кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) здійснюється наказом ректора.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.31
СумДУ		Версія 02

Підготовка та захист кваліфікаційних (дипломних) проектів (робіт) здійснюється відповідно до вимог внутрішньоуніверситетського «Положення про кваліфікаційну роботу» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

6.2.6 Виконані здобувачами вищої освіти матеріали індивідуальних завдань підлягають перевірці на академічний плагіат. Порядок перевірки регламентується «Положенням про перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на академічний плагіат» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

6.2.7 Захист курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) може проводитися іноземною мовою (англійською, німецькою, французькою, польською та іншими мовами міжнародного академічного спілкування). У разі проведення захисту курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) іноземною мовою до роботи у складі комісії додатково залучаються фахівці відповідної мовної кваліфікації.

6.2.8 Допускається формування комплексної міжкафедральної тематики курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів). Захист таких курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) проводиться у вигляді сумісного засідання декількох комісій.

6.2.9 Для захисту курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) можуть організовуватися виїзні засідання комісій, що проводяться на базі підприємств та установ, для яких тематика кваліфікаційних робіт, поданих до захисту, становить науково-теоретичну або практичну значущість, а також у разі, якщо здобувач вищої освіти працює на цьому підприємстві або направлений до нього для працевлаштування.

6.2.10 Збереження та знищення матеріалів індивідуальних завдань та курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів) здійснюється в порядку встановленому наказом ректора «Щодо зберігання матеріалів з контролю успішності студентів» та іншими документами, розміщених у Реєстрі ²⁾.

6.3 Самостійна робота

6.3.1 Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, яка спрямована на самостійне опрацювання теоретичного навчального матеріалу дисципліни, підготовку до лабораторних, практичних та семінарських занять, виконання обов'язкових домашніх завдань, курсових та кваліфікаційних (дипломних) робіт (проектів).

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.32
СумДУ		Версія 02

6.3.2 Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувача вищої освіти, регламентується навчальним планом і повинен становити, як правило, не менше 1/2 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни за очною формою навчання, не менше 4/5 та не більше 9/10 загального обсягу часу – за заочною (дистанційною) формою навчання.

6.3.3 Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, індивідуальними завданнями та вказівками викладача.

6.3.4 Самостійна робота здобувача вищої освіти повинна забезпечуватися системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручником, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом, методичними вказівками тощо.

6.3.5 Методичні матеріали для самостійної роботи здобувача вищої освіти повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача вищої освіти. Для самостійної роботи здобувача вищої освіти також рекомендується відповідна наукова, монографічна та періодична література.

6.3.6 Самостійна робота здобувача вищої освіти над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватися в бібліотеці, навчальних кабінетах, лабораторіях університету та у віртуальному середовищі (відкриті електронні ресурси СумДУ (OpenCourseWare СумДУ), Інституційний репозитарій СумДУ (eSSUIR), дистанційні курси, відкриті освітні ресурси (масові онлайн курси, Wiki, «YouTube EDU»)).

6.3.7 Частина загального обсягу самостійної роботи може плануватися основним розкладом навчальних занять (індивідуальні заняття та консультації) та кафедральними графіками консультацій викладачів.

6.3.8 Під час організації самостійної роботи здобувача вищої освіти з використанням складного обладнання чи устаткування, складних систем доступу до інформації (наприклад, комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування тощо) кафедрами повинна передбачатися можливість надання необхідної консультації або допомоги фахівцем необхідної кваліфікації.

6.3.9 Із метою підвищення ефективності самостійної роботи кафедри зобов'язані передбачати можливість використання здобувачами вищої освіти дистанційних курсів університету (для вивчення окремих блоків дисципліни, проходження тренажерів, тестування тощо), відкритих електронних ресурсів СумДУ (OpenCourseWare СумДУ), Інституційного репозитарію СумДУ (eSSUIR), відкритих освітніх ресурсів (масові онлайн курси, Wiki, «YouTube EDU»).

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.33
СумДУ		Версія 02

6.3.10 Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений навчальним планом для засвоєння здобувачем вищої освіти в процесі самостійної роботи, повинен виноситися на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, що опрацьовувався під час проведення навчальних занять.

6.4 Практична підготовка

6.4.1 Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньої програми і має на меті набуття здобувачем вищої освіти професійних вмінь та навичок.

6.4.2 Практична підготовка здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях, зокрема й у закордонних, згідно з укладеними договорами, та у структурних підрозділах університету, що забезпечують практичну підготовку.

6.4.3 Практична підготовка проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача університету та спеціаліста підприємства (установи тощо) з даного фаху.

6.4.4 Перелік видів практичної підготовки здобувачів вищої освіти для кожної спеціальності (спеціалізації), їх форми, тривалість, терміни проведення, форми контролю визначаються навчальними планами.

6.4.5 Практична підготовка здобувача вищої освіти повинна забезпечуватися відповідними програмами (програмами практик).

6.4.6 Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти в університеті регламентується чинним законодавством у сфері вищої освіти та наказом ректора «Про організацію проходження практики» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

7.1 Політика та принципи оцінювання

7.1.1 Оцінювання здобувачів вищої освіти орієнтовано їх на заохочення до активної участі у творенні освітнього процесу та має на меті:

- підтримку здобувача вищої освіти шляхом створення можливостей у досягненні програмних результатів навчання через наявність ефективного зворотного зв'язку;
- кількісне оцінювання рівня досягнення результатів навчання;
- розвиток у здобувачів вищої освіти уміння самооцінювання для забезпечення їх ефективного подальшого навчання.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.34
СумДУ		Версія 02

7.2 Контрольні заходи з оцінювання результатів навчання

7.2.1 Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в університеті передбачає проведення заходів вхідного, поточного, відстроченого (контроль залишкових знань, вмінь та інших програмних результатів навчання) та підсумкового контролю.

7.2.2 Заходи вхідного контролю проводяться перед вивченням нового освітнього компонента з метою оцінювання рівня підготовленості здобувача вищої освіти до його вивчення. Вхідний контроль проводиться за завданнями, що відповідають запланованим результатам навчання попередніх освітніх компонентів.

Результати вхідного контролю не враховуються під час оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти з освітнього компонента. За необхідності за результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги здобувачу вищої освіти або проводяться заходи з коригування навчальних планів (освітніх програм) тощо.

7.2.3 Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять та має на меті оцінювання знань, умінь та інших запланованих результатів навчання з освітнього компонента.

7.2.4 Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмово, або у формі комп'ютерного тестування, у тому числі у вмотивованих випадках з використанням дистанційних технологій, виступів під час обговорення питань на семінарських заняттях, у формі колоквіуму, за результатами якого здобувачів вищої освіти допускають до виконання лабораторної роботи, презентацій тощо. Проведення поточного контролю з використанням дистанційних технологій може здійснюватись із використанням різних типів завдань, таких як:

- автоматизовані тести для контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проєкт, відеозапис тощо) з наданням зворотного зв'язку про результати перевірки навчальних досягнень здобувачів за матеріалом, що вивчається;
- оцінювання викладачем взаємодії та комунікації між здобувачами освіти в асинхронному та синхронному режимах за допомогою чату, форуму, опитування, анкетування тощо;
- взаємне оцінювання виконання завдань, що здійснюється здобувачами освіти стосовно одне одного;
- оцінювання викладачем результатів виконання здобувачами освіти групових завдань з використанням глосаріїв, вікі, баз даних навчальних дисциплін;

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.35
СумДУ		Версія 02

- завдання, що потребують розгорнутої, творчої відповіді (наприклад, кейси);
- завдання, форма яких адаптована до виконання засобами платформи MiX (<https://mix.sumdu.edu.ua>);
- та інші інструменти.

Форми проведення поточного контролю визначаються кафедрою, за якою закріплене викладання дисципліни. Результати поточного контролю фіксуються викладачем у «Журналі обліку роботи викладача» або в інший спосіб (на електронних носіях тощо) та враховуються під час виставлення підсумкової оцінки з освітнього компоненту. Форма «Журналу обліку роботи викладача» затверджується наказом ректора.

7.2.5 Відстрочений контроль з одного або декількох освітніх компонентів проводиться через певний час після їх вивчення та є складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Цей вид контролю може проводитися під час зовнішнього оцінювання (акредитації) Національним агентством з забезпечення якості вищої освіти, вітчизняними та міжнародними незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти, також його можуть ініціювати ректор університету, директори інститутів (декани факультетів) та завідувачі кафедр.

Результати відстроченого контролю не враховуються під час оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти з освітнього компоненту.

7.2.6 Підсумковий контроль здійснюється з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершальних етапах та передбачає заходи семестрової та підсумкової атестації, що проводяться в терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Заходи підсумкового контролю проводяться як правило у письмовій формі, у тому числі з використанням тестових технологій. У виключних випадках, насамперед для оцінювання мовних комунікацій, заходи підсумкового контролю можуть проводитися в усній формі.

В окремих випадках для здобувачів, які є особами з особливими освітніми потребами, учасниками програм академічної мобільності тощо, університет може встановлювати індивідуальні терміни семестрового (підсумкового) контролю або (та) проводити його з використанням дистанційних технологій.

Для здійснення семестрового контролю результатів навчання здобувачів (у т.ч. екзаменів, захисту курсових робіт (проектів), звітів про проходження практики) в дистанційній формі використовується платформа MiX (<https://mix.sumdu.edu.ua>) або інші інструменти синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема системи проведення відеоконференцій. Під час проведення семестрового контролю в дистанційній формі необхідно забезпечити ідентифікацію особи здобувача,

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.36
СумДУ		Версія 02

дотримання ним академічної доброчесності. Перед проведенням семестрового контролю (наприклад, під час передекзаменаційної консультації) доцільно здійснити попередню перевірку технічних параметрів налаштування зв'язку та усунути виявлені проблеми. У разі виникнення під час семестрового контролю обставин непереборної сили здобувач повинен негайно повідомити екзаменатора або іншу відповідальну особу про ці обставини за допомогою визначеного каналу зв'язку (телефон, месенджер тощо) з обов'язковою фото- або відеофіксацією стану виконання завдань та об'єктивних факторів, що перешкоджають його завершенню. За цих обставин можливість та час перескладання семестрового контролю визначається екзаменатором та деканатом в індивідуальному порядку. Здобувачі, які допущені до складання семестрового контролю, але з об'єктивних причин не можуть взяти в ньому участь із використанням визначених університетом технічних засобів, мають надати деканату та екзаменатору підтверджуючі матеріали до початку семестрового контролю. У такому випадку екзаменатором має бути обраний альтернативний варіант складання семестрового контролю, який би забезпечував ідентифікацію особи здобувача, дотримання академічної доброчесності та можливість перевірки результатів навчання здобувача. Одним з таких варіантів може бути написання здобувачем завдання семестрового контролю від руки, його фотографування (сканування) та надсилання екзаменаторові засобами електронного зв'язку.

7.2.7 Організаційні та методичні засади проведення підсумкового контролю з атестації здобувачів вищої освіти за ступенями «молодший бакалавр», «бакалавр» та «магістр» визначаються «Положенням про порядок створення та організації роботи екзаменаційних комісій СумДУ з підсумкової атестації здобувачів вищої освіти» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

7.3 Вимоги до екзаменаційних матеріалів підсумкового контролю

7.3.1 Для проведення заходів семестрової атестації кафедрами розробляються екзаменаційні матеріали, до яких належать перелік питань (завдань) за темами, екзаменаційні білети та критерії оцінювання знань, умінь та інших результатів навчання.

7.3.2 Екзаменаційні матеріали для проведення заходів семестрової атестації розробляються на основі робочих програм навчальних дисциплін та повинні цілісно відображати обсяг програмних результатів навчання.

Перелік завдань за темами формується викладачами, відповідальними за дисципліну (лекторами), ухвалюється рішенням кафедри та доводиться до відома здобувачів вищої освіти на початку викладання дисципліни.

На основі сформованого переліку завдань складаються екзаменаційні білети та критерії оцінювання, що затверджуються рішенням кафедри. Кількість

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.37
СумДУ		Версія 02

екзаменаційних білетів, їх структуру, а також кількість завдань кожного білета визначає кафедра. Зміни або доповнення екзаменаційних матеріалів проводяться за необхідності, у тому числі у разі набуття чинності нової або переглянутої нормативної бази.

7.3.3 Норми та правила до переліку, структури, оформлення екзаменаційних матеріалів для контрольних заходів, що проводяться за тестовими технологіями встановлюються методичною інструкцією «Загальні вимоги до оформлення екзаменаційних матеріалів для контрольних заходів, що проводяться за тестовими технологіями» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

7.4 Шкали оцінювання

7.4.1 Під час проведення контрольних заходів для спеціальностей денної форми навчання в університеті використовується, як правило, 100-бальна шкала оцінювання (крім спеціальностей медичного спрямування) та таке її співвідношення між оцінками шкали ЄКТС і національною (чотирибальною) шкалою:

Сума балів за шкалою університету (RD)*	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		Визначення
		4-бальна шкала	залік	
90–100	A	5 (відмінно)	зараховано	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
82–89	B	4 (добре)		Вище середнього рівня з кількома помилками
74–81	C			Загалом правильна робота з певною кількістю помилок
64–73	D	3 (задовільно)		Непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–63	E			Виконання задовольняє мінімальні критерії
35–59	FX	2 (незадовільно)	не зараховано	Можливе повторне складання
0–34	F			Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни

* Округлення балів здійснюється за правилом округлення натуральних чисел.

7.4.2 Під час проведення контрольних заходів зі спеціальностей медичного спрямування в університеті використовується 200-бальна шкала оцінювання та таке її співвідношення з національною (чотирибальною) шкалою:

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.38
СумДУ		Версія 02

Сума балів за шкалою університету (RD)*	Оцінка за національною шкалою	
	4-бальна шкала	залік
170–200	5 (відмінно)	зараховано
140–169	4 (добре)	
120–139	3 (задовільно)	
0–119	2 (незадовільно)	не зараховано

Оцінювання результатів навчання за шкалою ЄКТС здійснюється ранжуванням здобувачів вищої освіти за статистичним показником успішності у порядку наведеному нижче:

Оцінка ЄКТС	Статистичний показник успішності
A	Найкращі 10 % здобувачів
B	Наступні 25 % здобувачів
C	Наступні 30 % здобувачів
D	Наступні 25 % здобувачів
E	Останні 10 % здобувачів

Ранжування за шкалою ЄКТС проводиться для здобувачів вищої освіти, які навчаються на одному навчальному курсі за однією спеціальністю (спеціалізацією) та успішно завершили вивчення освітнього компонента (сума балів – 120–170). Оцінка за шкалою ЄКТС у національну (чотирибальну) шкалу не конвертується.

7.4.3 Під час проведення контрольних заходів зі спеціальностей (спеціалізацій) заочної (дистанційної) та вечірньої форм навчання в університеті використовується національна (чотирибальна) шкала оцінювання. Її зіставлення між оцінками шкали ЄКТС і 100-бальною шкалою здійснюється за таблицею, наведеною в п. 7.4.1 Положення.

7.5 Система оцінювання результатів навчання

7.5.1 Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час проведення заходів семестрової атестації за денною формою навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою, за заочною (дистанційною) та вечірньою формою навчання – у формі заліку (диференційованого заліку) та (або) семестрового екзамену, які проводяться під час екзаменаційної сесії.

7.5.2 Організація МРС побудована на розподілі навчального матеріалу з дисциплін в усіх їх складових на модулі, систематичному поточному оцінюванні результатів навчання з них та накопиченні відповідних рейтингових балів.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.39
СумДУ		Версія 02

7.5.3 Оцінювання здійснюється за встановленими п.п. 7.4.1, 7.4.2 Положення 100-та 200-бальною шкалами за кожною складовою навчальної діяльності шляхом визначення рейтингової оцінки r_k . Рейтинг з дисципліни ***RD*** – це кількісна оцінка рівня досягнутих результатів навчання за 100- або 200-бальною шкалою. Вона формується як сума рейтингових оцінок r_k за різні види і періоди навчальної роботи, а також додаткових балів r_s :

$$RD = \sum r_k + r_s.$$

7.5.4 Додаткові рейтингові бали можуть нараховуватися за додаткові види навчальної роботи, визначені кафедрами викладання дисциплін. Наприклад, за результативну участь в олімпіадах різних рівнів та конкурсах наукових робіт, за виконання оглядово-аналітичних робіт, за доповіді на наукових конференціях та наукові публікації тощо. При цьому підсумкове значення рейтингової оцінки r_k та заохочувальних балів r_s не може перевищувати максимально можливого значення шкали ***RD***.

7.5.5 Розподіл рейтингових балів ***RD*** за видами навчальної діяльності та контрольними заходами оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вагомості цих складових.

7.5.6 Рейтингові бали, призначені для атестації за модулем, розподіляються на заходи поточного контролю і підсумковий модульний контроль.

7.5.7 Поточний контроль є обов'язковим. Заходи поточного контролю та їх кількість із дисципліни планується викладачем залежно від обсягу навчального матеріалу.

7.5.8 До підсумкового модульного контролю здобувач вищої освіти допускається, як правило, за умови виконання усіх видів запланованої навчальної роботи. Ліквідація заборгованостей щодо поточних контрольних заходів може здійснюватися впродовж усього періоду вивчення дисципліни у семестрі. Перескладання підсумкового модульного контролю з метою підвищення позитивної оцінки, як правило, не допускається.

7.5.9 Якщо здобувач вищої освіти не брав участь у поточному контрольному заході, лабораторному чи практичному (семінарському) занятті, або підсумковому модульному контролі, то його результат з цього виду навчальної роботи оцінюється як «0» балів.

7.5.10 Терміни проведення заходів поточного та підсумкового контролю, можливість повторного складання підсумкового модульного контролю з метою ліквідації незадовільної оцінки, умови допуску до нього та інші особливості, що стосуються певної навчальної дисципліни, визначаються «Регламентом модульно-

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.40
СумДУ		Версія 02

рейтингової системи контролю і оцінювання з навчальної дисципліни» (далі – Регламент), який є додатком до робочої програми.

7.5.11 Регламент розробляється провідним викладачем (лектором) навчальної дисципліни та доводиться до відома здобувачів вищої освіти на початку семестру і впродовж періоду викладання дисципліни не змінюється. Здобувачі вищої освіти повинні постійно інформуватися викладачем про одержані за поточну роботу рейтингові бали.

7.5.12 Відповідальність за організацію та проведення модульно-рейтингового оцінювання покладається на викладача, який викладає дисципліну, та на завідувача кафедру.

7.6 Семестрова атестація

7.6.1 Семестрова атестація з дисциплін денної форми навчання (крім спеціальностей (спеціалізацій) медичного спрямування) може здійснюватися таким чином:

- за модульною атестацією без проведення екзаменаційної сесії;
- за модульною атестацією та додатковим семестровим контролем (далі – ДСК).

7.6.2 Перелік навчальних дисциплін за якими семестрова атестація здійснюється за модульною атестацією та ДСК, визначається наказом по університету за поданням кафедр викладання дисциплін і відповідних інститутів (факультетів) та окремо позначається у навчальних планах. Для дисциплін, що викладаються впродовж декількох семестрів, зазначається, у якому семестрі проводиться ДСК.

7.6.3 При викладанні дисципліни впродовж декількох семестрів семестрова атестація може здійснюватися не у кожному семестрі. У такому випадку семестрова атестація з дисципліни у наступному семестрі проводиться за шкалою оцінювання, що вміщує кредити семестрів, що завершувалися без атестації.

7.6.4 При здійсненні семестрової атестації за наслідками модульної атестації без проведення екзаменаційної сесії повинні виконуватися такі положення:

а) здобувач вищої освіти, який впродовж навчального періоду виконав усі заплановані види навчальної роботи та за наслідками модульних атестацій набрав необхідну кількість рейтингових балів (не менше 60 балів від визначених шкалою оцінювання), яка відповідає позитивній оцінці, одержує семестрову оцінку відповідно до набраних рейтингових балів. При цьому складання підсумкового семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не здійснюється;

б) здобувач вищої освіти, який впродовж поточної роботи не набрав кількості рейтингових балів, що відповідають позитивній оцінці, але не менше ніж 35 балів,

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.41
СумДУ		Версія 02

зобов'язаний складати підсумковий семестровий контроль. У такому випадку незалежно від того, в якому модульному циклі завершується викладання навчальної дисципліни, складання підсумкового семестрового контролю здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії, якщо вона передбачена, за додатковою відомістю обліку успішності (першою незадовільною оцінкою вважається та, що отримана за наслідками модульних атестацій, яка виставляється в основну відомість обліку успішності). Здобувач вищої освіти має право на два перескладання підсумкового семестрового контролю – викладачеві та комісії. У разі незадовільного складання ПСК комісії здобувач вищої освіти одержує оцінку «незадовільно» («F») і відраховується з університету після закінчення семестрової атестації, крім випадків, передбачених п. 7.6.16 цього Положення;

в) у разі успішного складання підсумкового семестрового контролю використовується оцінка «задовільно», яка засвідчує виконання здобувачем вищої освіти мінімальних вимог без урахування накопичених балів. До документів про освіту здобувача вищої освіти негативні оцінки не заносять, оцінка «незадовільно» замінюється на оцінку «задовільно» («E») із визначенням рейтингового бала (RD=60 балів);

г) здобувач вищої освіти, який за наслідками модульних атестацій набрав кількість рейтингових балів менше від 35, не допускається до підсумкового семестрового контролю і одержує оцінку «незадовільно» («F»). У цьому випадку здобувач вищої освіти відраховується з університету після закінчення семестрової атестації, крім випадків, передбачених п. 7.6.16 цього Положення;

7.6.5 При здійсненні семестрової атестації на підставі модульних атестацій з обов'язковим заходом ДСК:

а) рейтингові бали шкали оцінювання з навчальної дисципліни розподіляються між модульними атестаціями і ДСК (відповідно 60 і 40 балів). ДСК проводиться в період екзаменаційної сесії;

б) при одержанні здобувачем вищої освіти рейтингового бала за наслідками модульних атестацій менше ніж 12 балів він не допускається до заходу ДСК і відраховується з університету після закінчення семестрової атестації, крім випадків, передбачених п. 7.6.16 цього Положення;

в) при одержанні за наслідками модульних атестацій та складання ДСК загального рейтингового бала, що відповідає незадовільній оцінці (FX – не менше ніж 35 балів), здобувачу вищої освіти надається право на дворазове перескладання

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.42
СумДУ		Версія 02

(викладачеві та комісії) заходу підсумкового семестрового контролю за правилами, визначеними у п.п. 7.6.34 б, в;

г) при повторному складанні ПСК оцінювання здійснюється без урахування рейтингових балів модульних атестацій. Підсумкова семестрова оцінка визначається, як зазначено у п. 7.6.34 в;

г) при одержанні за наслідками модульних атестацій та складання ДСК загального рейтингового бала, що відповідає незадовільній оцінці (F – менше 35 балів), здобувач вищої освіти відраховується з університету після закінчення семестрової атестації, крім випадків, передбачених п. 7.6.16 цього Положення;

7.6.6 У разі наявності навчальних дисциплін, семестрова атестація з яких здійснюється за обома наведеними схемами (п.п. 7.6.34, 7.6.5), екзаменаційна сесія планується лише для ДСК і її завершенням вважається закінчення навчального семестру.

7.6.7 Результати модульної та семестрової атестації відображаються у відомостях обліку успішності, заповнених викладачем, відповідальним за курс (лектором). У відомості зазначаються рейтингові бали за шкалою університету та семестрова оцінка з дисципліни за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

7.6.8 В останній атестаційний тиждень викладання дисципліни провідний викладач дисципліни визначає або підсумкову семестрову оцінку, або допуски (недопуски) до ПСК та ДСК. Якщо цей атестаційний тиждень не є останнім у семестрі, то викладач в основній відомості обліку успішності виставляє позитивні рейтингові бали і має право продовжити роботу з невстигаючими здобувачами вищої освіти впродовж двох тижнів наступного модульного циклу з метою ліквідації ними заборгованостей (відпрацювання практичних, лабораторних робіт, захист індивідуальних завдань тощо). Після цього основна відомість заповнюється остаточно.

7.6.9 Здобувачі вищої освіти, які мають в основній відомості обліку успішності оцінку рівня «F», а також здобувачі вищої освіти, яким продовжена екзаменаційна сесія, до додаткової заліково-екзаменаційної відомості не вносяться.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.43
СумДУ		Версія 02

7.6.10 Особливості оцінювання за 200-бальною шкалою здобувачів вищої освіти для спеціальностей (спеціалізацій) медичного спрямування регламентуються нормативними документами Міністерства охорони здоров'я України ^{10), 11), 12)}.

7.6.11 Рівень досягнених результатів навчання здобувачів вищої освіти відображається у відомості обліку успішності, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) та навчальній картці здобувача вищої освіти.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання він визначається за шкалою оцінювання університету, паралельно з національною шкалою (крім спеціальностей (спеціалізацій) медичного спрямування) та шкалою ЄКТС шляхом переведення рейтингових балів у відповідну оцінку за наведеною у п. 7.4.1 Положення таблицею, для спеціальностей (спеціалізацій) медичного спрямування – переведенням статистичних показників успішності у відповідну оцінку за шкалою ЄКТС відповідно до таблиці п. 7.4.2 Положення, для здобувачів вищої освіти заочної (дистанційної) та вечірньої форми навчання – за національною шкалою за результатами екзаменаційної сесії.

7.6.12 Форми відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану (залікової книжки) та навчальної картки здобувача вищої освіти визначаються загальнодержавними нормативними документами та уточнюються внутрішньоуніверситетськими наказами відповідно до специфіки організації освітнього процесу в СумДУ.

7.6.13 Підсумкові оцінки за національною шкалою оцінювання та шкалою ЄКТС для декілька семестрових навчальних дисциплін визначаються як середньозважені за семестрами викладання відповідно до накопичених рейтингових балів (RD_{Σ}) за таблицею співвідношення оцінок наведеною у п. 7.4.1 Положення:

$$RD_{\Sigma} = \frac{RD_1 \times K_1 + RD_2 \times K_2 + \dots + RD_n \times K_n}{K_1 + K_2 + \dots + K_n},$$

де RD_i – рейтинговий бал i -го семестру;

K_i – семестровий обсяг дисципліни в кредитах.

¹⁰⁾ Наказ МОЗ України від 31.01.03 р. за № 148 «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти».

¹¹⁾ Наказ МОЗ України від 24.03.04 р. за № 152 «Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін» зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.4 за № 492 «Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін».

¹²⁾ «Інструкція про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» (лист МОЗ України від 21.01.2008 р. № 08.01-22/65).

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.44
СумДУ		Версія 02

Підсумкові оцінки можуть відрізнятися від оцінки за останній семестр, не впливають на критерії призначення стипендії і зазначаються в додатку до диплома за певним освітнім рівнем.

7.6.14 За результатами семестрової атестації з навчальних дисциплін директори інститутів (декани факультетів), керівники центрів та інших структурних підрозділів, які організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів вищої освіти, приймають рішення щодо подальшої навчальної діяльності здобувача вищої освіти (переведення на наступний курс, відрахування тощо).

7.6.15 Здобувачі вищої освіти, які одержали під час семестрової атестації двох незадовільних оцінок, як правило, відраховуються з університету.

7.6.16 За наявності поважних причин (через хворобу, сімейні обставини, тривалі службові відрядження тощо), що документально підтверджені, здобувачам вищої освіти, які одержали впродовж навчального року під час семестрових атестацій не більше двох незадовільних оцінок, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до 1 жовтня наступного навчального року через додаткове вивчення освітніх компонентів (навчальних дисциплін, модулів тощо) понад обсяги, встановлені навчальними планами (програмами), та повторну семестрову атестацію з них. При цьому вивчення вибіркового дисциплін може бути замінене на вивчення іншої дисципліни відповідного циклу та обсягу.

7.6.17 Визначений п. 7.6.16 цього Положення механізм ліквідації академічної заборгованості реалізується на підставі особистих заяв здобувачів вищої освіти та оформлюється наказом. Наказом визначається порядок ліквідації академічної заборгованості (терміни (графік) ліквідації академічної заборгованості, викладачі, які здійснюють атестацію, тощо) та графік організації навчального процесу цієї категорії здобувачів вищої освіти. При цьому ліквідація академічної заборгованості планується за рахунок власного часу здобувача вищої освіти. Проекти наказів вносять директори інститутів (декани факультетів). Керівники центрів та інших структурних підрозділів, які організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту здобувачів вищої освіти по узгодженню із першим проректором.

7.6.18 Під час вирішення питань переведення та поновлення здобувачів вищої освіти на навчання, перезарахування (трансферу кредитів) освітніх компонентів (навчальних дисциплін, модулів тощо) або ліквідації академічних розбіжностей визначення рівня результатів навчання здобувача вищої освіти здійснюється за національною шкалою оцінювання та шкалою ЄКТС, рейтингові бали нараховуються відповідно до діючих в університеті навчальних планів за середнім

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.45
СумДУ		Версія 02

значенням відповідного діапазону перевідної таблиці, наведеної у п. 7.4.1 цього Положення.

7.7 Процедури розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання

7.7.1 У разі непогодження з оцінкою модульної або семестрової атестації здобувач вищої освіти має право подати апеляцію.

7.7.2 Апеляція подається особисто здобувачем вищої освіти на ім'я директора інституту (декана факультету) в день проведення усного екзамену або оголошення результатів письмового екзамену (або модульного контролю, або ПСК, або ДСК), але не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів.

7.7.3 У разі надходження апеляції розпорядженням директора інституту (декана факультету) за його головуванням створюється комісія для розгляду апеляції.

7.7.4 Апеляція розглядається апеляційною комісією не пізніше наступного робочого дня після її подання. Висновки апеляційної комісії оформлюються відповідним протоколом. У разі встановлення апеляційною комісією порушень під час проведення атестації, які вплинули на результати оцінювання, оцінка може змінюватися за її рішенням.

8. ПРИЙОМ НА НАВЧАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ВІДРАХУВАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

8.1 Прийом та зарахування осіб на навчання до університету здійснюється на конкурсній основі відповідно до «Правил прийому до Сумського державного університету», розроблених згідно з «Умовами прийому до вищих навчальних закладів», затверджених МОН України. «Правила прийому до Сумського державного університету» затверджуються вченою радою та оприлюднюються на веб-сайті університету.

8.2 Здобувач вищої освіти має право на перерву у навчанні в університеті у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Таким особам надається академічна відпустка в установленому законодавством порядку.

8.3 Підставами для відрахування здобувача вищої освіти можуть бути:

- завершення навчання за відповідною освітньою (науковою) програмою;
- власне бажання;

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.46
СумДУ		Версія 02

- переведення до іншого навчального закладу;
- невиконання індивідуального навчального плану (зокрема, одержання за наслідками модульних атестацій оцінки «незадовільно» («F»); одержання під час семестрової атестації більше двох незадовільних оцінок; отримання під час семестрової атестації незадовільної оцінки при складанні семестрового контролю комісії; не атестація екзаменаційною комісією підсумкової атестації; у разі ненадання здобувачем вищої освіти протягом двох тижнів з дати початку навчання заяв про допуск до занять після закінчення терміну академічної відпустки; якщо здобувачем вищої освіти не ліквідована у встановлені строки академічна заборгованість (в т. ч. академічна різниця при поновленні) тощо);
- порушення умов договору (контракту), укладеного між університетом та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- порушення академічної доброчесності;
- інші підстави, передбачені законом.

8.3 Особа, яка відрахована з вищого навчального закладу до завершення навчання за відповідною освітньою програмою, має право на поновлення на навчання в університеті в межах ліцензованого обсягу його відповідної освітньої програми.

8.4 Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, трансферу кредитів, а також порядок надання академічної відпустки визначаються чинним законодавством та внутрішньоуніверситетським «Положенням про переведення, відрахування та поновлення студентів» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

9. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ

9.1 Право на академічну мобільність учасників освітнього процесу університет реалізує на підставі міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти та науки, міжнародних програм і проектів, договорів про співробітництво між університетом та вітчизняними й іноземними ВНЗ-партнерами, а також з власної ініціативи учасників освітнього процесу, підтриманої ректоратом університету, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.

9.2 Основними видами академічної мобільності є ступенева та кредитна мобільність. За місцем її впровадження вона може бути внутрішньою та міжнародною. Формами академічної мобільності є:

- а) для учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та доктора філософії:

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.47
СумДУ		Версія 02

- навчання за програмами академічної мобільності;
- мовне стажування;
- наукове стажування;

б) для осіб, які здобувають науковий ступінь доктора наук, науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників й інших учасників освітнього процесу:

- участь у спільних проектах;
- викладання;
- наукове дослідження;
- наукове стажування;
- підвищення кваліфікації.

9.3 Академічна мобільність учасників освітнього процесу СумДУ здійснюється на підставі договорів про академічну мобільність, які укладаються між учасниками освітнього процесу та університетом.

9.4 Договорами про академічну мобільність визначаються ВНЗ-партнер, вид та форма академічної мобільності, тривалість та зміст навчання, стажування у ВНЗ-партнерах, умови визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, стажування або проведення наукових досліджень та звітування науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників, фінансові умови тощо. Форма договору про академічну мобільність затверджується наказом ректора.

9.5 За здобувачами вищої освіти університету на період навчання, стажування чи провадження наукової діяльності у ВНЗ-партнері відповідно до укладеного договору про академічну мобільність зберігаються місце навчання та виплата стипендії згідно із законодавством, якщо стипендія не передбачена умовами програми академічної мобільності.

9.6 Особи, які уклали договори про навчання за програмою академічної мобільності з СумДУ, не відраховуються із складу здобувачів вищої освіти СумДУ на період реалізації права на академічну мобільність у ВНЗ-партнері та обліковуються в ЄДЕБО.

9.7 Здобувачі вищої освіти ВНЗ-партнерів в межах програм внутрішньої мобільності, зараховуються до СумДУ як такі, що тимчасово допущені до освітнього процесу і мають права та обов'язки здобувачів вищої освіти університету.

9.8 Навчання вітчизняних та іноземних учасників освітнього процесу СумДУ за погодженнями між СумДУ та ВНЗ-партнерами освітніми програмами, що включають програми академічної мобільності, може передбачати одержання випускниками документа про вищу освіту вищого СумДУ, а також спільних або подвійних

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.48
СумДУ		Версія 02

документів про вищу освіту СумДУ та ВНЗ-партнерів. Зразки спільних або подвійних документів про вищу освіту затверджуються спільним рішенням вчених рад СумДУ та ВНЗ-партнерів.

9.9 Наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники університету можуть реалізувати право на академічну мобільність для провадження професійної діяльності згідно з договором про участь у програмі академічної мобільності, укладеного відповідно до вимог п. 9.4 цього Положення.

Інші особливості організації академічної мобільності, які не визначені цим Положенням регулюються загальнодержавними нормативно-правовими актами ¹³⁾, певні процедурні питання – внутрішньоуніверситетським «Положенням про академічну мобільність студентів» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

10. ТРАНСФЕР КРЕДИТІВ

10.1 Університет може визнавати еквівалентними та перезараховувати обсяги навчального навантаження (здійснювати трансфер кредитів) та результати навчання здобувача вищої освіти з певних освітніх компонентів (дисципліна, навчальна або виробнича практика тощо) встановлених під час навчання в іншому навчальному закладі або в СумДУ під час навчання за іншими освітніми програмами, або обсяги та результати неформального й інформального навчання.

10.2 Трансфер кредитів з освітнього компоненту може застосовуватися за умови визначеності освітньою програмою, за якою навчався здобувач вищої освіти, результатів навчання, наявності системи ним оцінювання та позитивного оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти з цього компонента.

10.3 Перезарахування навчального навантаження здійснюється за заявою здобувача вищої освіти на підставі наданого їм документа про вищу освіту або академічної довідки з переліком та результатами оцінювання освітніх компонентів, кількістю кредитів ЄКТС та (або) сертифікатів про результати неформального навчання. Для проведення процедури трансферу кредитів додатково до вищезазначених документів університет може використовувати інформаційний пакет (каталог курсів) та опис освітньої програми навчального закладу, в якому навчався здобувач вищої освіти.

10.4 Визначення обсягу навчального навантаження з освітнього компоненту програми університету здійснюється зіставленням результатів навчання,

¹³⁾ Постанова Кабінету Міністрів України № 579 від 12.08.15 року «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.49
СумДУ		Версія 02

запланованих цим освітнім компонентом, та результатів навчання, яких було досягнене здобувачем вищої освіти у іншому вищому навчальному або в університеті за іншою освітньою програмою або в результаті неформального навчання.

10.5 Перезарахування кредитів з освітнього компонента в обсязі, встановленому програмою університету, здійснюється, якщо результати навчання, яких було досягнене здобувачем вищої освіти у іншому вищому навчальному закладі або в університеті за іншою освітньою програмою або в результаті неформального навчання, повністю відповідають запланованим результатам навчання з цього освітнього компонента. При цьому врахування формальних процедур та норм (відповідність назв освітніх компонентів, їх структура (обсяг аудиторної роботи, виконання індивідуальних завдань, курсових робіт та проектів), кількість семестрів викладання, форма підсумкового контролю), що привели до засвоєння освітнього компонента, не є обов'язковим.

10.6 Інші особливості трансферу (перезарахування) кредитів, не визначені цим Положенням, регламентуються діючим законодавством, певні процедурні питання – внутрішньоуніверситетським «Положенням про переведення, відрахування та поновлення студентів» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

11. ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

11.1 Основною формою підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти в університеті є аспірантура.

11.2 Навчання в аспірантурі передбачає виконання освітньо-наукової програми університету за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників.

11.3 Освітньо-наукова програма аспірантури затверджується вченою радою університету для кожної спеціальності.

11.4 На підставі освітньо-наукової програми університет розробляє навчальний план за кожною спеціальністю, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Навчальний план аспірантури повинен також містити перелік дисциплін вільного вибору аспіранта обсягом, передбаченим п. 3.4.9 цього Положення. При цьому аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням зі своїм науковим керівником.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.50
СумДУ		Версія 02

11.5 Структура та зміст навчальних планів, визначення випускових кафедр на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти регламентується рішенням вченої ради університету «Структура та зміст навчальних планів здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня», наказом ректора «Про випускові кафедри на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти» та іншими документами, що розміщені у Реєстрі ²⁾.

11.6 Успішне виконання навчального плану аспірантури є обов'язковою умовою навчання на третьому рівні вищої освіти.

11.7 Аспіранти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи. Індивідуальний план наукової роботи є окремим документом, який розробляється на основі освітньо-наукової програми та використовується для оцінювання успішності виконання запланованої наукової роботи.

11.8 Індивідуальний план наукової роботи повинен завершуватися захистом дисертації у спеціалізованій вченій раді.

11.9 Для реалізації права на академічну мобільність аспіранти можуть бути направлені університетом на стажування (отримання додаткових наукових консультацій та (або) керівництва щодо наукової діяльності та (або) засвоєння навчальних дисциплін у рамках виконання освітньо-наукової програми аспіранта до інших вітчизняних та (або) закордонних вищих навчальних закладів або наукових центрів.

11.10 Аспірант, який захистив наукові дослідження до закінчення строку підготовки в аспірантурі, має право за класним вибором:

- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті університету на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури;
- одержати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі.

11.11 Певні особливості підготовки докторів філософії, зокрема за науковою компонентою, регламентуються загальнодержавною нормативною базою ¹⁴⁾.

¹⁴⁾ Постанова Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)».

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.51
СумДУ		Версія 02

12. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

12.1 Метою організації доуніверситетської підготовки є проведення цілеспрямованої освітньої, навчальної, виховної та методичної діяльності у сфері підготовки громадян України й іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади.

12.2 Доуніверситетська освіта в СумДУ передбачає використання таких форм:

- підготовку в профільних класах навчальних закладів, що входять до навчально-науково-виробничого комплексу університету, за робочими планами і програмами, погодженими з університетом, які передбачають поглиблене вивчення фундаментальних дисциплін;
- підготовку учнів спеціалізованих груп коледжів, технікумів та училищ за інтегрованими навчальними планами та програмами, розробленими цими навчальними закладами разом з університетом;
- організацію роботи підготовчих курсів із предметів, що входять до переліку дисциплін, які виносяться на державне незалежне тестування;
- підготовку іноземних громадян до вступу до університету на підготовчому відділенні університету;
- підготовку учнівської молоді в секціях, гуртках Центру науково-технічної творчості університету з набуття техніко-технологічних знань та умінь, що відповідають напрямам підготовки фахівців у СумДУ.

12.3 Під час організації освітнього процесу з доуніверситетської підготовки університет керується чинним законодавством України та нормативними актами МОН України. Особливості його організації визначаються внутрішньоуніверситетськими нормативними документами «Положенням про навчально-науково-виробничий комплекс СумДУ», «Положенням про підготовчі курси при СумДУ», «Положенням про центр науково-технічної творчості учнівської молоді» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

13. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

13.1 Для забезпечення конкурентоспроможності та мобільності на ринку праці, формування і розвитку професійних та загальних компетентностей здобувачів вищої освіти, необхідних для трудової діяльності за певною спеціальністю (спеціалізацією) університет може здійснювати професійне (професійно-технічне) навчання здобувачів вищої освіти шляхом інтеграції навчання за певним освітнім рівнем із

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.52
СумДУ		Версія 02

підготовкою за спорідненою професією (групою професій), спеціальністю чи галуззю професійної діяльності.

13.2 У процесі організації професійного навчання університет керується Законом України «Про професійно-технічну освіту» та іншими загальнодержавними нормативно-правовими актами у сфері професійно-технічної освіти.

14. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

14.1 Післядипломна освіта в університеті реалізується на засадах безперервності освіти та проводиться у формах спеціалізації, підвищення кваліфікації, стажування та здобуття іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду.

14.2 Суб'єктами освітнього процесу післядипломної освіти є слухачі – особи, які одержують освітні послуги за програмами післядипломної освіти.

14.3 Зміст післядипломної освіти визначається вимогами суспільства до кадрового забезпечення галузей господарства з урахуванням перспективи їх розвитку, сучасними вимогами до засобів, форм та методів професійної діяльності на основі державних стандартів підготовки фахівців.

14.4 Форми навчання, організації освітнього процесу та види навчальних занять встановлюються університетом згідно з цим Положенням залежно від складності, мети та змісту навчальної програми відповідно до потреб замовника на підставі укладеного з ним договору.

14.5 Тривалість навчання з післядипломної освіти встановлюється університетом за погодженням із замовником з урахуванням мети, складності навчання та досвіду практичної роботи слухачів.

14.6 Навчальні плани розробляються структурними підрозділами університету (факультетами, центрами тощо), що організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту слухачів післядипломної освіти, та затверджуються ректором.

14.7 Прийом на навчання здійснюється відповідно до правил прийому, розроблених структурними підрозділами університету (факультетами, центрами тощо), що організують освітній процес для закріпленого за ними контингенту слухачів післядипломної освіти, затверджених ректором. Прийом на навчання для здобуття іншої спеціальності на основі одержаного раніше освітнього рівня здійснюється відповідно до «Правил прийому до Сумського державного університету», затверджених у порядку, встановленому п. 8.1 цього Положення.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.53
СумДУ		Версія 02

14.8 Завершеність післядипломної освіти фахівців на окремому етапі засвідчують підсумковий контроль знань і відповідний документ про післядипломну освіту.

14.9 Особа, яка успішно пройшла навчання за програмою спеціалізації, підвищення кваліфікації, стажування, одержує документ про здобуту післядипломну освіту (свідоцтво, сертифікат, довідка), зразок якого затверджується вченою радою університету.

14.10 Особа, яка здобула в університеті іншу спеціальність на основі одержаного раніше освітнього рівня, отримує документ про освіту державного зразка.

14.11 Правові, організаційні та інші особливості післядипломної освіти в університеті фахівців медичного спрямування, Збройних сил України, кадрів державної служби визначаються нормативними актами відповідних центральних органів виконавчої влади.

15. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

15.1 Система забезпечення якості університету базується на процедурах та критеріях щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ЄПВО), що є загальноприйнятими в рамках Болонського процесу та визначені у «Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в ЄПВО»¹⁾ та інших документах Європейської Асоціації із забезпечення якості у вищій освіті (ENQA), Європейської Асоціації університетів (EUA), Європейської Асоціації вищих навчальних закладів (EURASHE), і Європейського студентського міжнародного бюро (ESIB). Відповідаючи сучасним європейським практикам, внутрішня система забезпечення якості університету базується на принципах публічності (прозорості), академічної доброчесності, конкурентності, гнучкості, адаптивності, а також інтегративності.

15.2 Внутрішня система забезпечення якості СумДУ також враховує спрямованість основних показників загальновизнаних міжнародних та національних рейтингів (QS WUR, Webometrics, U-Multirank та ін.), вимоги національної системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти України.

15.3 Система забезпечення якості також спрямована на реалізацію потреб і прав учасників освітнього процесу, зокрема осіб з особливими освітніми потребами.

15.4 Основою для оцінювання якості освітньої діяльності університету та якості вищої освіти є стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти.

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.54
СумДУ		Версія 02

15.5 Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти університету передбачає здійснення в університеті процедур, зокрема, передбачених п.п. 3.4.15 та 7.2.5 цього Положення, та заходів, що регламентуються загальнодержавними нормативними документами ^{15), 16)}, внутрішньоуніверситетським нормативним документом «Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності Сумського державного університету», наказами ректора «Про створення Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти», «Про створення Рад із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти інститутів (факультетів)», «Про створення Експертних рад роботодавців», «Про створення лабораторії моніторингу якості освітньої діяльності», «Положенням про бюро із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти» та іншими документами, розміщеними у Реєстрі ²⁾.

15.6 Система внутрішнього забезпечення якості за поданням університету оцінюється НАЗЯВО або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості.

16. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

16.1 Положення набирає чинності з наступного дня після його затвердження наказом ректора.

16.2 Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися наказом ректора або наказом ректора за рішенням вченої ради університету або відповідного дорадчого органу. У такому самому порядку Положення скасовується.

16.3 Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи університету відповідно до їх функціональних обов'язків.

16.4 Визначити такими, що втратили чинність:

- наказ ректора № 1095-І від 26.12.14 р. «Щодо скасування Наказу МОН України від 02.06.93 р. «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах»;
- «Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в СумДУ» (рішення вченої ради від 10.06.10 р. протокол №11) зі змінами та доповненнями;

¹⁵⁾ Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти».

¹⁶⁾ Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 689 13.06.2012 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу».

МОН України	Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті	Стор.55
СумДУ		Версія 02

- попередня версія Положення про організацію освітнього процесу, введена в дію наказом ректора №0452-І від 22 червня 2016 р., зі змінами та доповненнями.

РОЗРОБНИКИ ПОЛОЖЕННЯ:

Перший проректор

Василь КАРПУША

Начальник
організаційно-методичного
управління

Володимир ЮСКАЄВ

ПОГОДЖЕНО:

Начальник відділу документно-
інформаційних комунікацій та контролю

Любов АКІМЕНКО

В.о. начальника юридичного відділу

Наталія ЗАЇКА